

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ПОГОДЖЕНО

Директор Державної установи
«Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів
МОЗ України»



Т.І. Чернишенко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник Директора Департаменту
кадрової політики, освіти, науки
та запобігання корупції МОЗ
України



О.П. Волосовець

СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Укладач

Н.Б. Бідоленко — викладач-методист, викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії санітарно-гігієнічних дисциплін Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 07 квітня 2011 р., протокол № 8.

Програму розглянуто і схвалено опорною цикловою комісією з дисциплін гігієнічного профілю Харківського базового медичного коледжу № 1 26 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

Н.Т. Комарницька — завідувач курсами післядипломної освіти організаторів охорони здоров'я, доцент кафедри “Соціальної медицини, організації і економіки охорони здоров'я”, Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова.

В.В. Стойка — заступник головного лікаря по медичній частині обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Надзвичайно важливою ланкою в системі охорони здоров'я України є фельдшерсько-акушерські пункти (ФАПи) у сільській місцевості, здоров'я пункти та медпункти на підприємствах, у навчальних закладах, Збройних силах тощо, де завідувачем є фельдшер, який за родом діяльності повинен бути організатором усієї лікувально-профілактичної, санітарно-гігієнічної, протиепідемічної та іншої діяльності.

Реформа економіки та соціальної сфери в нашій країні зумовлює зміни в системі охорони здоров'я, переносяться акценти в системі медичного забезпечення населення із стаціонарної медичної допомоги на її амбулаторно-поліклінічну ланку, створюється належна система первинної медико-санітарної допомоги, впроваджується медичне страхування.

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я — наука, що вивчає соціальні закономірності здоров'я людей та обґрунтовує шляхи його поліпшення через раціональну організацію охорони здоров'я.

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я вивчає стан і динаміку здоров'я населення, окремих його суспільних, професійних і вікових груп, чинники, які спричиняють зміни та патологію у стані здоров'я суспільства. Вона розробляє заходи для оздоровлення суспільства, раціональні форми організації медичної допомоги.

Оздоровлення суспільства передбачає: формування гармонійно розвинутого молодого покоління, продовження активного життя та діяльність людей похилого віку.

Теоретичні та практичні заняття слід орієнтувати на розвиток творчого і професійного мислення при вирішенні проблемних завдань.

Основне завдання програми — засвоєння студентами теоретичних знань, урахування найактуальніших даних, та практичних умінь.

Викладач повинен широко застосовувати активні форми навчання, у тому числі проблемне навчання, ділові ігри, тестовий контроль, забезпечити оптимальну міжпредметну інтеграцію навчання.

Навчальну програму з дисципліни “Соціальна медицина та організація охорони здоров'я” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Навчальним планом на вивчення дисципліни передбачено 54 год, у тому числі: 14 год — лекції, 16 год — практичні заняття, 24 год — самостійна робота. У тематичному плані зазначені основні теми дисципліни з розподілом часу на їх вивчення.

Практичні заняття проводяться в аудиторіях навчального закладу та в відповідних лікувально-профілактичних установах. Викладач повинен забезпечити кожне практичне заняття необхідним дидактичним матеріалом — комплектом вправ, професійних задач, проблемних ситуацій, а також плануально-звітною документацією ЛПЗ, методичною літературою, інструкціями.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- теоретичні основи організації охорони здоров'я в Україні;
- проблеми та етапи реформування існуючої системи охорони здоров'я в Україні;
- чинне законодавство України про охорону здоров'я та нормативні документи, що визначають діяльність закладів охорони здоров'я;
- кваліфікаційні вимоги, права та обов'язки фельдшера. Посади, які має право посідати фельдшер;
- основи страхової медицини та медичного страхування;
- основну обліково-звітну документацію лікувально-профілактичних закладів, правила її оформлення;
- організацію статистичного обліку, методик розрахунку та аналізу статистичних показників;
- показники здоров'я населення та залежність цих показників від впливу чинників навколишнього середовища;
- демографічну ситуацію в Україні, регіоні;
- методик аналізу ефективності амбулаторно-поліклінічної допомоги;
- основи здорового способу життя, форми і методик медико-гігієнічного навчання та виховання населення.

Студенти повинні вміти:

- вести медичну обліково-звітну документацію на своїй ділянці роботи;
- складати план роботи, звіт;
- володіти методикою обчислення, аналізу, графічного зображення показників діяльності лікувально-профілактичних закладів;
- організувати і проводити роботу з пропаганди здорового способу життя, планування сім'ї;
- розробляти пропозиції щодо охорони здоров'я населення і оздоровлення навколишнього середовища;
- використовувати нормативно-довідкову літературу в процесі виконання своїх фахових обов'язків.

Студенти мають бути поінформовані про:

- історію створення Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), її структуру, завдання та програми;
- діяльність організації Міжнародного Червоного Хреста і Червоного Півмісяця та Червоного Хреста України;
- методик розрахунку вартості медичної послуги пацієнтів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука. Її основні методи та завдання	1	1	—	—
2	Основи медичної статистики	3	1	2	—
3	Основні показники здоров'я населення	14	2	2	10
4	Основи організації лікувально-профілактичної допомоги	18	4	4	10
5	Організація медичної експертизи працездатності. Соціальне страхування та соціальне забезпечення	4	2	2	—
6	Організація санітарно-епідеміологічної служби	4	2	2	—
7	Економіка охорони здоров'я. Страхова медицина та медичне страхування. Планування, фінансування, наукові основи управління	2	1	1	—
8	Формування здорового способу життя	8	1	3	4
	Усього	54	14	16	24

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Соціально-медичні аспекти: серцево-судинних захворювань, онкологічних захворювань, травматизму, алкоголізму, туберкульозу, СНІДу.
2. Медичне забезпечення потерпілих від аварій на ЧАЕС.
3. Організація медичного обслуговування населення літнього віку.
4. Діяльність громадських організацій в охороні здоров'я населення.
5. Підготовка бесід та наочності з питань формування здорового способу життя.

ЗМІСТ

Тема 1. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука. Її основні методи та завдання

ЛЕКЦІЯ

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука та предмет викладання. Її основні методи та завдання. Розділи предмета. Історія розвитку соціальної медицини, зокрема в Україні. Видатні діячі соціальної медицини та організація охорони здоров'я в Україні.

Чинне законодавство України про охорону здоров'я та нормативні документи, що визначають діяльність закладів охорони здоров'я.

Охорона здоров'я як система та її головна мета. Основні типи функціонування систем охорони здоров'я в світі. Система охорони здоров'я та принципи охорони здоров'я в Україні. Забезпечення прав громадян на охорону здоров'я. Реформування системи охорони здоров'я на сучасному етапі, чинники, які зумовлюють потребу в реформуванні. Трансформація державної системи (бюджетної) охорони здоров'я в систему медичного страхування.

Роль молодших медичних працівників у збереженні та зміцненні здоров'я населення. Посада, фахові завдання та обов'язки фельдшера.

Зміни в підготовці молодшого медичного персоналу. Впровадження ступеневої медичної освіти, типи навчальних закладів.

Значення предмета "Соціальна медицина та організація охорони здоров'я" в системі підготовки молодшого медичного персоналу.

Тема 2. Основи медичної статистики

ЛЕКЦІЯ

Визначення поняття "медична статистика". Організація проведення статистичного дослідження. Мета, план та зміст етапів дослідження. Об'єкт та одиниця спостереження. Завдання статистичного дослідження. Види статистичних досліджень за ступенем охоплення та часом. Способи збирання інформації. Види облікових документів, які використовуються в статистичних дослідженнях. Розробка та зведення даних. Групування ознак, їхні види. Поняття про статистичну сукупність. Види статистичних таблиць, правила їхньої побудови.

Відносні величини: інтенсивний показник, екстенсивний показник, показники співвідношення та наочності. Визначення, обчислення, види графічних зображень. Застосування їх у діяльності фельдшера.

Середні величини. Види середніх величин. Варіаційні ряди, методика їхньої побудови. Середня арифметична величина. Методика обчислення середніх арифметичних величин. Оцінка вірогідності результатів досліджень. Галузі практичного застосування середніх величин.

Динамічні ряди та їх використання.

Метод стандартизації, її види та практична цінність. Кореляція. Використання обчислювальної техніки в охороні здоров'я для статистичних досліджень. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні статистичних досліджень.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Складання плану та програми статистичного дослідження показників діяльності лікувально-профілактичного закладу. Обчислення, аналіз різних відносних величин, їхнє графічне зображення. Обчислення середніх величин, показників динамічного ряду. Ознайомлення з автоматизованим робочим місцем медичних працівників статистичного відділу лікувально-профілактичного закладу.

Практичні навички:

- вміти аналізувати облікові документи діяльності лікувально-профілактичних закладів (ЛПЗ);
- складати план та програму статистичного дослідження;
- володіти методикою обчислення відносних, середніх величин, показників динамічного ряду;
- графічно зображувати величини;
- користуватися статистичними таблицями.

Тема 3. Основні показники здоров'я населення

ЛЕКЦІЯ

Визначення поняття “індивідуальне здоров'я” та “суспільне (популяційне) здоров'я”. Медичні показники здоров'я населення, групи, критерії. Провідні групи чинників, які впливають на здоров'я населення. Чинники ризику. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів. Демографія як наука, її зміст. Використання демографічних даних у практиці охорони здоров'я.

Статистика населення: чисельність, склад за віком, статтю, місцем проживання, професією. Основне джерело інформації — перепис населення, правила його проведення. Зміни чисельності, складу, вікової та статевої структури населення України за даними перепису.

Динаміка населення: механічний рух, природний рух. Основні демографічні показники: народжуваність, загальна смертність, природний приріст. Чинники, що впливають на демографічні показники. Динаміка народжуваності, смертності в Україні. Показники демографічного навантаження. Класи хвороб, які формують провідні причини смертності в Україні. Середня прогнозована тривалість життя.

Дитяча смертність. Мертвонароджуваність. Смертність немовлят. Основні причини смертності немовлят в Україні. Основні групи чинників, які впливають на формування рівня смертності немовлят. Формула розрахунку рівня смертності немовлят за рекомендаціями ВООЗ. Методика розрахунку показників перинатальної, ранньої неонатальної, неонатальної, постнеонатальної смертності.

Захворюваність населення, методики та джерела вивчення її. Показники. Номенклатура хвороб — Міжнародна статистична класифікація хвороб та проблем, пов'язаних із здоров'ям (МКСХ—10). Види захворюваності. Загальна захворюваність, захворюваність із тимчасовою втратою працездатності, інфекційна захворюваність, найважливіші неепідемічні захворювання.

Особливості захворювання та туберкульоз і СНІД та облік цих захворювань. Сучасний стан здоров'я населення України, основні тенденції. Основні джерела інформації та показники, які характеризують окремі види захворюваності. Інвалідність населення, її види та показники. Причини інвалідності.

Фізичний розвиток, визначення його поняття. Показники фізичного розвитку, їх практичне значення, методи та критерії оцінювання. Тенденції показників фізичного розвитку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Ознайомлення з основними обліковими документами лікувально-профілактичного закладу.

Аналіз структури захворюваності за нозологічними формами. Обчислення показників загальної захворюваності та показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності.

Ознайомлення з методикою обчислення основних демографічних показників (смертності, народжуваності).

Практичні навички:

- вміти аналізувати показники захворюваності за даними облікових документів лікувально-профілактичних закладів;
- володіти методикою обчислення показників захворюваності та показників тимчасової втрати працездатності.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Соціально-медичні аспекти серцево-судинних захворювань, онкологічних захворювань, травматизму, алкоголізму, туберкульозу, СНІДу.

Тема 4. Основи організації лікувально-профілактичної допомоги

ЛЕКЦІЇ

Основи організації лікувально-профілактичного забезпечення дорослого населення. Значення законодавчого акта “Основи законодавства України про охорону здоров'я”. Визначення прав та обов'язки громадян у галузі охорони здоров'я, професійних прав і обов'язків медичних працівників.

Лікувально-профілактична допомога, її види, принципи організації. Лікувально-профілактичні заклади різних рівнів, їхня участь у наданні медичної допомоги на догоспітальному етапі. Ліцензування та акредитація лікувально-профілактичних закладів як умова забезпечення якості медичної допомоги. Типові штати та посади молодших медичних працівників у закладах охорони здоров'я.

Амбулаторно-поліклінічна допомога міському населенню. Завдання, структура міської поліклініки, основні підрозділи. Дільничний принцип обслуговування. Зміст роботи дільничного лікаря та дільничної медичної сестри. Диспансерний метод, його сутність, формування контингентів для спостереження, види медичних оглядів. Функції молодших медичних працівників у здійсненні амбулаторно-поліклінічної допомоги.

Організація стаціонарної медичної допомоги міському населенню. Спеціалізовані та багатoproфільні лікарні. Завдання стаціонара, формування штатів медичного персоналу. Посади медичних сестер. Структура багатoproфільної лікарні та стаціонарного відділення. Види диспансерів, зміст патронажної роботи. Організація первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) на засадах сімейної медицини. Розвиток сімейної медицини в Україні — важлива складова реалізації європейської політики ВООЗ “Здоров'я для всіх у XXI ст.” Роль молодших медичних працівників у медичному забезпеченні населення.

Організація лікувально-профілактичної допомоги працівникам промислових підприємств. Медико-санітарна частина (МСЧ), її типи, основні завдання.

Умови організації фельдшерських здоров'я пунктів, штатні нормативи, основні напрями діяльності. Посадові обов'язки фельдшера.

Організація швидкої медичної допомоги (ШМД). Структура та заклади служби ШМД, їхні основні функції. Виїзні бригади ШМД. Завдання старшого фельдшера, фельдшера ШМД. Невідкладна медична допомога.

Організація лікувально-профілактичної допомоги сільському населенню. Чинники, що впливають на організацію медичного забезпечення сільського населення. Етапи надання медичної допомоги сільському населенню. Лікувально-профілактичні заклади.

Сільська лікарська дільниця. Дільнична лікарня, сільська лікарська амбулаторія, амбулаторія загальної практики сімейної медицини: структура, завдання, обсяг медичної допомоги. Фельдшерсько-акушерський пункт (ФАП), формування мережі ФАПів, штатні нормативи, основні напрями діяльності. Обов'язки завідувача ФАПом, фельдшера, акушерки, медичної сестри. Обліково-звітна документація ФАПу, правила її ведення.

Центральна районна лікарня (ЦРЛ) як центр кваліфікованої спеціалізованої допомоги: її завдання, структура, організаційно-методична робота, виїзні форми надання медичної допомоги.

Обласна лікарня, її завдання.

Медико-соціальне значення системи охорони здоров'я матері та дитини. Законодавча база охорони здоров'я жінок та дітей в Україні, вирішення проблеми збереження й зміцнення репродуктивного здоров'я жінки.

Організація акушерсько-гінекологічної допомоги. Пологовий будинок, його функції, структура, штатні нормативи.

Жіноча консультація: функції, принцип роботи. Обов'язки акушерки жіночої консультації.

Стационар пологового будинку: завдання, особливості структури. Обов'язки та зміст роботи акушерок акушерського відділення.

Показники діяльності пологового будинку.

Лікувально-профілактична допомога дітям — невід'ємна частина охорони материнства й дитинства.

Організація медичної допомоги дітям. Основні типи закладів. Дитяча поліклініка, її структура, основні напрями роботи.

Організація дільничної педіатричної служби. Головні завдання в роботі дільничного педіатра. Основні обов'язки та зміст роботи дільничної медичної сестри.

Структурні підрозділи стационара дитячої багатопрофільної лікарні. Обов'язки головної медичної сестри стационара та старшої медичної сестри відділення.

Організація медичного обслуговування в дитячих дошкільних закладах та школах. Особливості медичного забезпечення дітей, які мешкають у сільській місцевості.

Медико-соціальне обслуговування дітей-сиріт, дітей, що залишилися без піклування батьків, з вадами фізичного розвитку.

Діяльність громадських організацій в охороні здоров'я населення. Діяльність Товариства Червоного Хреста України: принципи, основні завдання та напрями роботи.

Роль ВООЗ у діяльності вітчизняної системи охорони здоров'я, участь у реалізації основних завдань і програм ВООЗ.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Ознайомлення зі структурою, функціями, обліково-медичною документацією амбулаторії сімейної медицини, медико-санітарної частини промислового підприємства, станції (відділення) або лікарні швидкої медичної допомоги, пункту невідкладної медичної допомоги поліклініки, жіночої консультації, стационара пологового будинку, дитячої лікарні. Аналіз річного звіту з обчисленням основних показників роботи перерахованих лікувально-профілактичних закладів.

Ознайомлення з роботою фельдшерсько-акушерського пункту, ведення обліково-звітної документації. Аналіз річного звіту ФАПУ (форма № 24). Обчислення показників роботи ФАПУ.

Практичні навички:

- уміти аналізувати основні показники діяльності ЛПЗ;
- складати план роботи ФАПУ (здоров'я пункту, МСЧ), звіт;
- вести обліково-звітну документацію ЛПЗ;
- володіти методикою обчислення основних показників діяльності ЛПЗ.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Медичне забезпечення потерпілих від аварій на ЧАЕС.

Організація медичного обслуговування населення літнього віку.

Діяльність громадських організацій в охороні здоров'я населення.

Тема 5. Організація медичної експертизи працездатності. Соціальне страхування та соціальне забезпечення

ЛЕКЦІЯ

Види медичної експертизи. Мета проведення медико-соціальної експертизи. Експертиза тимчасової непрацездатності. Документи, які засвідчують тимчасову втрату працездатності. Види тимчасової непрацездатності. Правила заповнення та видачі листків непрацездатності, їхнє продовження.

Лікарсько-консультативні комісії (ЛКК): умови створення, склад, основні завдання. Організація експертизи стійкої втрати працездатності. Медико-соціальна експертна комісія (МСЕК), її види, склад, функції. Види та основні причини стійкої втрати працездатності. Групи інвалідності.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Види соціального страхування. Випадки тимчасової втрати працездатності, які підлягають страхуванню. Соціальна допомога в разі тимчасової непрацездатності. Порядок видачі листків непрацездатності у випадку захворювання, травм, вагітності та пологів, абортів. Інструкції.

Виплати в разі стійкої втрати працездатності (інвалідності) за рахунок фонду пенсійного страхування. Види пенсій згідно існуючого законодавства (трудова й соціальна).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Аналіз документів, які засвідчують стан тимчасової непрацездатності (лікарняні листки, довідки, акти), визначення обсягів соціальної допомоги. Рішення ситуаційних задач, оформлення лікарняних листків та довідок.

Практичні навички:

- уміти оформлювати документи тимчасової непрацездатності — лікарняні листки, довідки, акти.

Тема 6. Організація санітарно-епідеміологічної служби

ЛЕКЦІЯ

Принципи організації, основні напрями діяльності та функції санітарно-епідеміологічної служби. Законодавчі документи, які регламентують діяльність Державної санітарно-епідеміологічної служби України. Структура санепідслужби. Установи та заклади Державної санітарно-епідеміологічної й дезінфекційної служби.

Види санепідемстанцій (СЕС) системи МОЗ України, їхній розподіл з рівнями управління та категорії. Структурні підрозділи санепідемстанцій сільського району, міської, обласної. Сутність запобіжного та поточного санепідемоніторингу. Зміст роботи помічників лікаря-гігієніста та епідеміолога, лаборантів бактеріологічної й санітарно-гігієнічної лабораторії, інструктора із санітарної освіти.

Повноваження головного державного санітарного лікаря України, головних державних санітарних лікарів та інших посадових осіб закладів державної санепідслужби щодо здійснення санепідемоніторингу. Взаємодія державної санепідслужби з лікувально-профілактичними закладами, розподіл функцій.

Відповідальність посадових осіб і громадян за порушення санітарного законодавства та порядок застосування заходів для їх припинення.

Показники діяльності СЕС.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Ознайомлення зі структурою санітарно-епідеміологічної служби міста, району (схематичне зображення), роботою відділень.

Ознайомлення з організацією запобіжного та поточного санітарного нагляду, правами та обов'язками помічника санітарного лікаря, помічника епідеміолога, лаборанта, інструктора із санітарної освіти.

Практичні навички:

- уміти аналізувати показники СЕС за річним звітом;
- скласти план роботи помічника епідеміолога, інструктора із санітарної освіти.

Тема 7. Економіка охорони здоров'я. Страхова медицина та медичне страхування. Планування, фінансування, наукові основи управління

ЛЕКЦІЯ

Визначення поняття “економіка охорони здоров'я”, предмет вивчення цієї науки. Основні методи охорони здоров'я та показники ефективності її.

Мета реформування системи охорони здоров'я в Україні, проблеми та етапи. Джерела фінансування системи охорони здоров'я. Впровадження товарно-ришкових відносин у медичному забезпеченні населення.

Основи страхової медицини, медичне страхування. Обов'язкове та добровільне медичне страхування. Суб'єкти медичного страхування.

Фінансовий план (бюджет) медичного закладу та основні документи, на яких він ґрунтується. Перспективи складання плану (бізнес-плану) медичного закладу. Вимоги до складання бізнес-плану, його розділи.

Наука управління охороною здоров'я, етапи прийняття управлінського рішення. Основні рівні управління охороною здоров'я в Україні: базовий, регіональний та державний. Менеджер у системі охорони здоров'я.

Автоматизація системи управління охороною здоров'я.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

Розв'язання ситуаційних завдань. Розрахунки вартості амбулаторно-поліклінічного обслуговування (вартості медичної послуги пацієнту). Визначення ефективності амбулаторно-поліклінічної допомоги. Ознайомлення з розділами фінансового плану (бюджету) лікувально-профілактичного закладу. Ознайомлення з нормативно-технічною документацією (страховим полісом, актом експертизи страхового випадку, правилами страхування, ліцензіями, установчими документами страхової компанії та ін.) медичного страхування.

Практичні навички:

- уміти володіти методикою розрахунку медичної послуги пацієнту в амбулаторно-поліклінічних установах;
- володіти методикою аналізу ефективності амбулаторно-поліклінічної допомоги;
- володіти методикою визначення страхового внеску, оцінювати правильність заповнення страхового полісу.

Тема 8. Формування здорового способу життя

ЛЕКЦІЯ

Спосіб життя — провідний чинник впливу на здоров'я населення. Важливість заходів первинної профілактики в збереженні та зміцненні здоров'я. Правове підґрунтя для формування здорового способу життя (ЗСЖ): закони, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, цільові програми в галузі охорони здоров'я. Передумови для досягнення мети та їхні складові. Напрями формування здорового способу життя (інформаційний, освітній, координаційний, діагностико-оздоровчий). Державна система безпечного медико-гігієнічного навчання й виховання населення. Участь у реалізації формування здорового способу життя закладів освіти, засобів масової інформації, спортивно-оздоровчих комплексів, закладів охорони здоров'я. Центри здоров'я. Методи та засоби медико-гігієнічного навчання та виховання населення — санітарної освіти. Форми участі молодших медичних працівників у формуванні здорового способу життя.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Ознайомлення з організацією санітарної освіти в лікувально-профілактичних закладах (поліклініці, лікарні, здоров'я пунктах, МСЧ, ФАП).

Ознайомлення із структурою та роботою Центру здоров'я з гігієнічного виховання населення.

Складання плану санітарно-освітньої роботи на своїй ділянці.

Складання плану (тезисів) бесіди, пам'яток, виготовлення санітарного бюлетеня з проблем.

Виступи з бесідами, обговорення змісту та дотримання правил їх проведення.

Практичні навички:

- уміти планувати санітарно-освітню роботу (ФАП, здоров'я пункту, ЛПЗ);
- проводити бесіди з гігієнічного навчання та виховання населення;
- виготовляти санітарний бюлетень, пам'ятки тощо.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготовка бесід та наочності з питань формування здорового способу життя.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Аналіз основних показників діяльності та облікових документів ЛПЗ.
2. Складання плану та програми статистичного дослідження.
3. Методика обчислення відносних та середніх величин, динамічних рядів.
4. Графічне зображення величин.
5. Користування статистичними таблицями.
6. Аналіз показників захворюваності за даними облікових документів ЛПЗ.
7. Методика обчислення показників захворюваності та показників тимчасової втрати працездатності.
8. Складання плану роботи та звіту ФАПУ (здоров'я пункту, МСЧ).
9. Ведення обліково-звітної документації ЛПЗ.
10. Методика обчислення основних показників діяльності ЛПЗ.
11. Аналіз основних показників діяльності СЕС за річним звітом.
12. Складання плану роботи помічника епідеміолога, інструктора із санітарної освіти.
13. Методика розрахунку вартості медичної послуги пацієнту в амбулаторно-поліклінічних установах.
14. Методика аналізу ефективності амбулаторно-поліклінічної допомоги.
15. Методика визначення страхового внеску, оцінка правильності заповнення страхового полісу.
16. Планування санітарно-освітньої роботи (ФАПУ, здоров'я пункту, ЛПЗ).
17. Проведення бесід із гігієнічного навчання та виховання населення.
18. Виготовлення санітарного бюлетеня, пам'ятки тощо.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я: предмет вивчення, методи і завдання.
2. Історія виникнення та розвитку соціальної медицини в Україні та інших країнах.
3. Видатні діячі соціальної медицини та організація охорони здоров'я в Україні.
4. Реформування системи охорони здоров'я в Україні на сучасному етапі. Пріоритети розвитку охорони здоров'я.
5. Соціально-медичні аспекти: серцево-судинних захворювань, онкологічних захворювань, травматизму, алкоголізму, туберкульозу, СНІДу.
6. Значення соціальної медицини та організація охорони здоров'я в системі підготовки молодшого медичного персоналу.
7. Предмет і зміст медичної статистики, її значення в діяльності фельдшера.
8. Етапи статистичного дослідження.
9. Види (методи) статистичного дослідження (за часом, ступенем охоплення, способом збору інформації).
10. Статистичне групування ознак.
11. Відносні величини: види, методика, обчислення, графічне зображення. Використання в діяльності фельдшера.
12. Середні величини, їхнє використання. Обчислення середніх арифметичних величин.
13. Варіаційні ряди, їхні складові.
14. Динамічні ряди, їхні складові, показники та методика їх обчислення.
15. Практична значимість методу стандартизації.
16. Поняття "здоров'я". Чинники, які впливають на здоров'я населення. Фактори ризику.
17. Популяційне здоров'я, показники. Групи та критерії здоров'я населення.
18. Демографія: предмет, зміст, значення демографічних даних для оцінювання здоров'я населення та практики охорони здоров'я.
19. Переписи населення, методика їхнього проведення.
20. Динаміка народжуваності в Україні. Чинники, які впливають на народжуваність.
21. Загальна смертність: методика обчислення, показники смертності, причини, динаміка смертності в Україні.
22. Діяльність громадських організацій в охороні здоров'я населення.
23. Смертність захворювань. Динаміка та структура причин смертності немовлят в Україні. Шляхи її зниження.
24. Поняття про прогнозовану тривалість життя. Тенденції показників в Україні.
25. Захворюваність: методи та джерела вивчення її, облікові документи.
26. Загальна захворюваність, показники, джерела інформації, облікові документи, методика обчислення.
27. Інфекційна захворюваність, її показники та облікові документи.
28. Захворюваність із тимчасовою втратою працездатності: облікові документи, основні показники. Чинники, які впливають на рівень захворюваності.
29. Інвалідність, причини (види), показники, чинники, які впливають на стан показників, тенденції.
30. Фізичний розвиток, визначення поняття. Методи та критерії оцінки фізичного розвитку дітей та підлітків, дорослого населення.
31. Система охорони здоров'я та законодавчі акти, які регулюють її діяльність.
32. Основи організації лікувально-профілактичного забезпечення дорослого населення. Види лікувально-профілактичної допомоги та типи медичних закладів.
33. Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги міському населенню. Структура, основні напрями роботи, завдання міської поліклініки.
34. Сутність диспансерного методу. Методи відбору контингентів для диспансерного спостереження, види медичних оглядів.
35. Організація форми медичної допомоги, яка замінювала б стаціонари, їх значення, роль молодшого медичного персоналу в їх діяльності.
36. Організація стаціонарної допомоги міському населенню. Завдання стаціонара. Посади та обов'язки молодшого медичного персоналу.
37. Відділення (палати) денного перебування, відділення сестринського догляду стаціонара. Їхні основні завдання.
38. Спеціалізована медична допомога. Види диспансерів, зміст патронажної роботи молодшого медичного персоналу.
39. Організація первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) на засадах сімейної медицини.
40. Етапи надання медичної допомоги сільському населенню, лікувально-профілактичні заклади в сільській місцевості.
41. Завдання сільської дільничної лікарні та сільської лікарської амбулаторії.
42. Формування мережі ФАП, галузі діяльності, обов'язки медичних працівників ФАПів.
43. Форми наближення амбулаторно-профілактичної допомоги сільському населенню.
44. Напрями реформування лікувально-профілактичної допомоги сільському населенню.
45. Організація лікувально-профілактичної допомоги працівникам промислових підприємств.
46. Організація медичного забезпечення потерпілих від аварії на Чорнобильській АЕС.
47. Структура та заклади служби швидкої медичної допомоги, їхні функції. Виїзні бригади швидкої медичної допомоги.
48. Система охорони материнства й дитинства: законодавча база, провідні установи.
49. Жіноча консультація, її структура, завдання. Обов'язки акушерки й старшої акушерки жіночої консультації. Обов'язкові функціональні та лабораторні дослідження вагітної.
50. Амбулаторна акушерсько-гінекологічна допомога сільському населенню.
51. Пологовий будинок: структура, функції, показники діяльності.

52. Репродуктивне здоров'я жінок України, заходи його поліпшення. Мета планування сім'ї.
53. Організація медичної допомоги дітям. Основні типи медичних закладів, їхні функції.
54. Дитяча поліклініка, її структура. Профілактична та протиепідемічна робота поліклініки.
55. Обов'язки медичної сестри дошкільного закладу, школи.
56. Структурні підрозділи стаціонара дитячої багатопрофільної лікарні. Обов'язки старшої медичної сестри.
57. Особливості медичного забезпечення дітей, які мешкають у сільській місцевості. Обов'язки фельдшера ФАПу щодо медичного забезпечення дітей.
58. Правила заповнення, видачі та продовження листків непрацездатності.
59. Організація медико-соціальної експертизи непрацездатності. Лікарсько-консультативні комісії. Медико-соціальна експертиза. Її склад та завдання.
60. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Правила виплати допомоги.
61. Законодавчі документи, які регламентують діяльність Державної санітарно-епідеміологічної служби України. Структура санітарно-епідеміологічної служби України.
62. Санітарно-епідеміологічна станція: її структура, завдання. Організація запобіжного й поточного санітарного нагляду.
63. Актуальні економічні проблеми охорони здоров'я в Україні. Страхова медицина й медичне страхування.
64. Основні рівні управління охороною здоров'я в Україні.
65. Формування здорового способу життя. Роль молодшого медичного працівника в здійсненні медико-гігієнічного навчання й виховання населення.
66. Організація медичного обслуговування населення літнього віку.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

1. Розрахунок та аналіз відносних величин та побудова графічних зображень.
2. Розрахунок та аналіз демографічних показників.
3. Розрахунок та аналіз захворюваності (загальної, первинної, з тимчасовою втратою працездатності).
4. Розрахунок та аналіз показників діяльності ЛПЗ.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За ред. проф. О.М. Голяченка. — К.: ВСВ “Медицина”, 2011.

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За ред. проф. Ю.В. Вороненка. — К.: Здоров'я, 2002.

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За ред. проф. О.М. Голяченка. — Тернопіль: Лілея, 2002.

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / За ред. проф. В.Ф. Москаленка та проф. Ю.В. Вороненка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.

Фельдшерсько-акушерський пункт. О.М. Онищенко, С.П. Шкляр, Л.П. Ольховська. — К.: Здоров'я, 2002.

Додаткова

Реформа охорони здоров'я в Україні. Г.С. Стеценко, А.І. Побережний, В.А. Сміянов, І.Ю. Андрієвський, О.Ф. Гаврилюк, за редакцією проф. О.М. Голяченка. — Тернопіль: Лілея, 2006 р.

Реформа охорони здоров'я в Україні: як вийти з кризи / За ред. проф. О.М. Голяченка — К.: ВСВ “Медицина”, 2010.